

wn

4/2018

ročník 121

23. leden

učitelské noviny

týdeník pro učitele a přátele školy

NESNADNÁ CESTA K UČITELSKÉ PROFESI

V čem může začínajícím pedagogům pomoci škola a kde je nutná podpora státu

9

NA VŠECH
TYPECH ŠKOL SE
ŽÁCI ZHORŠUJÍ

14

PŘINESE NOVÝ
MINISTR I NOVÉ
POJETÍ INKLUZE?

16

PODPŮRNÁ
OPATŘENÍ
BEZ ROZDÍLU

22

PROČ BÝT RADĚJI
ŘEDITELEM
GYMNÁZIA

cena 39 Kč

www.ucitelskenoviny.cz

OBSAH

4-7 Téma týdne

NESNADNÁ CESTA K UČITELSKÉ PROFESI

V čem může začínajícím pedagogům pomoci škola a kde je nutná podpora státu

8 Analýza

KDYŽ KONKURZ PŘIJDE VHOD

9-11 Zeptali jsme se

NA VŠECH TYPECH ŠKOL SE VÝSLEDKY ŽÁKŮ ZHORŠUJÍ

Výjimku tvoří jen první stupeň, kde učitelé na tento cíl stále ještě kladou dostatečný důraz

12-13 Sonda

PROFESNÍ KVALIFIKACE V NOVÉ ROLI

Školní kurikulum by mělo víc odpovídat přáním firem

14 Jak to vidí

Jiří Pilař:

PŘINESE NOVÝ MINISTR I NOVÉ POJETÍ INKLUZE?

15 Odborníci radí

Jana Pláteníková:

NETŘEBA SE BÁT DODATEČNÉHO ODKLADU

16-20 Kauza

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ BEZ ROZDÍLU

Proti omezení financování asistentů pedagoga ve speciálních školách se petici ozvali i rodiče

21 Zrcadlo praxe

PAMATUJTE NA ZÁSADY EVAKUACE

22-23 Zrcadlo praxe

PROČ BÝT RADĚJI ŘEDITELEM GYMNÁZIA

24-27 Kaleidoskop

28 Dopisy

Šetřit na přípravě učitelů je cesta do pekla

Vzpomínáte si ještě na svůj první den ve škole? Myslím v roli učitele. Přípravný týden, zdvořilé úsměvy nových kolegů. Očekávání na obou stranách. Jací budou, jaký (nebo jaká) bude? Kde je ředitelna, sborovna, kabinet, třídy. Čím větší škola, tím obtížnější hledání. Místností i lidí.

Někdo měl kliku. Našel kolektiv bez před-sudků, který ho po prvotním oťukání přijal. Taky pomáhal, pokud to bylo v jeho silách. Jiný měl spíš pech. Zase někdo nový, který si bude myslet, že zachrání, když ne svět, tak české školství určitě. To se s ním mám ještě párat? Pane řediteli, nezlobte se, ale vážně nemám čas. Většinu ale nejspíš přivítal běžný školní cvrkot, uprostřed něhož si hledal svoji cestu. Tady se poptal, tam poohlédl. Však ono se to časem vytříbí. Před třiceti lety jako před dvaceti, jako teď. Každý nějak začínal a každý se tím musel prokousat. Neměli bychom být ale dneska dál?

Voláme po kvalitnějším školství, ale v duchu se až příliš často vracíme k Marii Terezi. Vyzýváme tradice, ale neptáme se, jaké jsou. O uvádění začínajících to platí dvojnásob. Dnes už snad konečně panuje shoda v názorech na přípravu budoucích učitelů mezi pedagogickým terénem a státem. Neodpovídá tomu, co školy potřebují, je nutné ji změnit. Dokonce i úhelný požadavek je srozumitelně pojmenovaný: chybí dostatečná praxe. Jen fakulty připravující učitele jako by si toho ještě nevšimly. Praxe je příliš nákladná (přitom učitelé se ve školách studentům věnují za hubičku). Musíme šetřit. Semináře je třeba nahradit přednáškami, čím víc studentů v aule, tím líp. Jen si nevymýšlet zbytečnosti, a když už někoho napadnou, tak je škrtnout. K akreditaci doputují jen úsporné studijní programy. Abychom byli spravedliví, ani stát se k těmto vysokým školám nechová zrovna mateřsky. Koeficienty ovlivňující výši částky ze státního rozpočtu jsou žalostné. Chceme kvalitu, ale pokud možno zadarmo. Peníze nejsou všechno, však ono si s tím regionální školství nějak poradí.

Všechno nejsou, ale dokážou mnohé, když se vloží do správné věci. Dokazuje to experiment Učitel naživo, který už má oficiální cejch. V uplynulém školním roce skončil jako roční studium pedagogického minima (ovšem s maximální praxí a maximální péčí), v tomto školním roce už běží jako dvouleté studium. To všechno díky Nadaci Depositum bonum, která do něj vložila nemalý peníz ve snaze přesvědčit se, co dokáže studijní program, který je dostatečně finančně podložený. První vysvědčení bylo za jedna. V září nastoupili do škol první absolventi a zdá se, že se jim daří. Učitelská role jim padla jako ulitá. Praxe u schopných pedagogů spolu s podporou kvalitních lektorů udělaly své. Kolegové i vedení škol si mladé učitele zatím chválí. Častější kontakty s žáky v lavicích jsou znát. Jejich zkušenosti jsou vlastně takovým malým zrcadélkem. Koukněte se, jak to taky jde! Jen aby si toho ti, kteří mají v rukou patřičné provázky, všimli. Měli by. Konečně jako je za kvalitu vzdělávání ve škole odpovědný ředitel, pak za kvalitu školství nese odpovědnost stát.

Copak z jakékoli vysoké školy může přijít člověk okamžitě perfektně připravený na svoji profesi? Nemůže, taková představa je příliš naivní. Při prvních krocích v terénu ho vždycky bude provázet pomoc kolegů. Ovšem i ta by měla být kvalitní a odpovídajícím způsobem zajištěná. Financemi i prostorem. Spláchnutý kariérní řád měl své mouchy, ale zrovna podpora začínajícím učitelům by se teď hodila (ovšem bez zbytečné administrativy). Vést začínajícího kolegu je náročná a odpovědná záležitost. Nemůžeme přece po učitelích donekonečna chtít, aby kladli své síly a svoji energii na oltář vlasti. V každé profesi považujeme za běžné, že za kvalitu se platí. A platím-li, mám právo kvalitu vyžadovat. Tak proč je to ve školství jinak?

Jaroslava Štefflová

Kresba: Václav Hradecký

Učitelské noviny, týdeník pro učitele a přátele školy

Založeny Josefem Králem v Praze roku 1883

Uzávěrka čísla 19. 1. 2018

NESNADNÁ CESTA K UČITELSKÉ PROFESI

V čem může začínajícím pedagogům pomoci škola a kde je nutná podpora státu

Že se absolventi vysokoškolského studia pedagogického směru do škol příliš nehrnou, není žádná novinka. Bohužel. Další setkání s praxí neunesou a odcházejí. Víme proč? A můžeme s tím něco dělat?

Když připravoval Národní institut pro další vzdělávání svoji v pořadí již třetí mezinárodní konferenci, věnoval ji právě podpoře začínajících učitelů. V závěru kalendářního roku se u mikrofonu vystřídali kromě organizátorů a zahraničních hostů zástupci ministerstva školství i České školní inspekce, vysokoškolské učitelé i ti z regionálního školství. Své zkušenosti přinesli ředitelé stejně jako uvádějící a začínající učitelé. Všichni bez rozdílu – samozřejmě každý ze svého úhlu pohledu – pojmenovávali realitu, která dnešní školství formuje. Není nastavený systém, jenž by začínajícím zaručoval alespoň základní pomoc, kterou mohou od svého zaměstnavatele očekávat. Školám zase chybí dostatečné ekonomické zázemí, aby mohly absolven-

tům (ale nejen jim) podporu v odpovídajícím rozsahu poskytnout. O personálních podmínkách nemluvě. Několikrát bylo s lítostí připomenuto, že alespoň nějaké zakotvení podpory začínajícím učitelům přinášel zamítnutý kariérní systém. Teď už je ale pozdě plakat nad rozlitým mlékem. Školy si zkrátka musejí poradit, jak umějí. Nebo jak mohou.

Asistenti a pároví učitelé

Představa, že s čerstvým diplomem v ruce přijdou do praxe hotoví učitelé, je naivní. Pouhá teorie ještě nikoho na první profesní kroky nepřipravila. Už jen fakt, že současní studenti vysokých škol připravujících učitele mají žalostně málo praxe, jejich vstup do povolání citelně rozkolísává. A tak záleží na každé škole, na každém

řediteli, jak je schopen v daných podmínkách nové kolegy podpořit.

„Ředitel může udělat mnohé, ale podpora začínajícího do značné míry závisí na celém školním kolektivu,“ je přesvědčen Bohumil Zmrzlík, ředitel ZŠ Mendelova v Karviné-Hranicích. Kolektiv, který vede, vytvořil ŠVP s vypovídajícím názvem Učící se škola. „Ředitel ovlivňuje pomoc začínajícím už tím, jaké si vybírá spolupracovníky, jak formuje pedagogický sbor. Ve chvíli, kdy se v kolektivu nastaví určitá atmosféra, už všechno jde jakoby samo. Ale je to hodně dlouhá cesta. Lidé se především musejí domluvit na tom, co chtějí ve škole udělat. Ono domlouvání je velice důležité. Není možné, aby ředitel realizoval pouze své představy, i kdyby byly sebelepší. Vždycky musí jít o uvažování a posléze souhrn učitelů. Když jsme u nás poprvé sestavovali – opravdu všichni společně – plán rozvoje, žduchali jsme do sebe se zástupcem: Teď musíme být zticha, musíme to nechat na kantorech. To je podstata všeho.“

Odpovídá HELENA PLITZOVÁ, ředitelka Národního institutu pro další vzdělávání

Jakou podporu pro začínající učitele mohou školy od NIDV očekávat?

Od pana inspektora Andryse jsme slyšeli, že tento systém podpory chybí. Právě sem se proto budeme snažit naši pomoc směřovat. V současné době máme připravený nový projekt, který bude nastavovat systém profesního rozvoje učitelů a ředitelů. V rámci jedné z jeho klíčových aktivit chceme vytvořit nový systém podpory pro začínající učitele tak, aby skutečně jejich cesta z vysoké školy do praxe nebyla bolestivá.

Nezapomenete na uvádějící učitele?

Tato podpora musí jít ruku v ruce. I když školy obecně tento princip uvádění využívají poměrně hodně, kvalita je různá. Hodně záleží už na osobnosti ředitele školy, do jaké míry je ochoten – nebo i schopen – systém ve škole podporovat a začínajícímu učitelé se skutečně věnovat. Samozřejmě že to nemusí být osobně, jde o to, aby

začínajícímu učiteli vybral vhodného uvádějícího. Škoda že nebyl schválen kariérní systém, v němž byla systémová podpora uvádění začínajících učitelů zakotvena.

Kde začínající a uvádějící učitelé tuto podporu najdou? Na vašich krajských pracovištích, nebo ve vznikajících metodických kabinetech?

Samozřejmě že i začínající učitelé budou moci využívat metodické kabinety, pokud se budou chtít setkávat s kolegy v oborech své aprobace. Podpora začínajících učitelů půjde zcela svébytným směrem. V rámci připravovaného projektu chceme proškolit 1000 začínajících učitelů, 1000 uvádějících a 1000 ředitelů. Tady už půjde o aktivity, které budou připraveny jednak v prezenčním vzdělávání, ale plánujeme také e-learningovou podporu.

Základní osa podpory, kterou začínající učitelé potřebují, je na první pohled jednoduchá: seznámení s provozem školy a pomoc při přípravě vyučování. V Karviné přišli před několika lety na zajímavý systém. Všichni noví učitelé napřed prošli rolí asistentů a párových učitelů. Nejprve rozenější způsob, jak získat zkušenosti pod dohledem zkušených kolegů a přece v partnerské rovině. V současné době mají sbor naplněný, ale asistenty nabírají k integrovaným žákům. „Tam samozřejmě postupujeme výběrovým řízením. Nicméně až budeme potřebovat nové učitele, dostanou u nás maximální možnou podporu. Bohužel, párové učení se vším všudy to už asi nebude, finančně na ně nedosáhneme.“

Trochu jiný začátek

Ondřej Franta učí od září v ZŠ sv. Voršily v Praze 1 matematiku a fyziku. Vysokoškolské vzdělání zaměřené na statiku si doplnil pedagogickým minimem („Ještě mám zkušenosti s vedením Vláčat ve Skautu, na to nesmím zapomenout,“ připomněl). Jak se zdá, ve škole se našel. V 6. B měl právě společnou hodinu s ředitelem Filipem Roubíčkem. Téma: Výpočet velikosti úhlů. Chvilí byl řediteli takzvaně k ruce, pak na nějakou dobu hodinu převzal. Když se F.

Foto ze ZŠ Velké Popovice: J. Stefflová

Roubíček k vedení hodiny vrátil, věnoval se Ondřej Franta některým žákům individuálně. Pro začátečníka s několikaměsíční praxí nic snadného, ale dařilo se.

Určitě také proto, že rok před nástupem do své první školy absolvoval roční studium v Učiteli naživo. V systému, který absolventům vysoké školy neučitelského směru dodává bohatou praxi ve špičkových školách doplněnou systémovým vedením kvalitních pedagogů. Setkají se v něm nejen s běžnými starostmi učitelského terénu, ale také s neefektivnějšími vyučovacími metodami. Mají možnost pracovat po boku nebo pod vedením vynikajících učitelů. Během roku měli mnohonásobně větší počet hodin praxe, než jaké se dostává běžným studentům pedagogického minima na vysoké škole. To se jinak začíná.

„Mám vlastně dva uvádějící učitele. Na matematiku, kterou učím v šestkách, pana ředitele, na fyziku v sedmičce a osmičce kolegu Martina Nováka. Napřed jsem se chodil na jejich hodiny dívat, postupně jsem dostával roli asistenta. Teď učím některé hodiny s uvádějícími společně, jiné samostatně, ale zase ke mně čas od času chodí na hospitaci, povídáme si nad rozbořem hodiny.“

Zaujalo ho, že když se ze školy ozvali na jeho inzerát, přáli si, aby jim předvedl dvě vyučovací hodiny. Ředitel chtěl vědět, jak se k učení staví. „Sehnat dneska fyzikáře je skoro zázrak a matykářů už taky moc není. Ale pan Franta byl šikovný,“ hodnotí Filip Roubíček. „Je znát, že už před tabulí stál, dobře se orientuje. Protože přiznal, že si v matematice není úplně jist, domlu-

vili jsme se na tandemové výuce. V paralele mu dělám supervizi, aby měl okamžitou zpětnou vazbu.“ Pro ředitele určitě není snadné vzít si k řídicím povinnostem ještě uvádění. „Jednak mne to baví, učím matematiku rád, a potom chci, aby se z kolegy stal zdatný učitel. Má k tomu hezky nakročeno. Každý začínající potřebuje čas, aby se vypracoval. Když má vedle sebe někoho, kdo mu pomůže, jde to rychleji.“

Jenže tandemovou, nebo chcete-li párovou výuku mohou mít zavedenou díky šablonám. Až skončí, bude realizace takového vyučování mnohem složitější.

” Ředitel může udělat mnohé, ale podpora začínajícího do značné míry závisí na celém školním kolektivu.

Pokud si ji vůbec bude moci škola dovolit. Protože O. Franta nemá plný úvazek, otevírá se mu větší prostor pro návštěvy u kolegů. Na druhou stranu řediteli se čas navíc hledá obtížně. Oba vlastně dávají své profesi víc, než musí.

„Kolega si o částečný úvazek řekl sám a upřímně řečeno, uvítal jsem to,“ přiznává ředitel. „Zátěž zejména na začátku je vždycky velká, každý ji nezvládne. Víc času stráví při přípravě, všechno vlastně znovu hledají.“ Ondřej Franta přikyvuje. „Někdy jsem na sebe až navztekáný, že jsem možná věnoval přípravě času moc, ale když chci, aby byla hodina hezká. Z přípravy v Učiteli naživo jsem si mimo jiné odnesl i to, že bych na sebe měl aspoň na začát-

ku, než se zaběhnu, miň nakládat. Byla to dobrá rada.“

Jakou podporu by škola potřebovala, aby uvádění začínajících učitelů mělo vše, co mu náleží?

„Kdyby bylo možné snížit uvádějícím úvazek, jako to mají výchovní poradci. Zasloužili by si také slušný příplatek. S tím bychom si dokázali poradit,“ odpověděl okamžitě F. Roubíček. „Teď leccos uhradíme díky projektu, až skončí, budeme to zase pytlíkovat z toho, co škola dostane. Vždycky se snažím, aby měl začínající někoho, který mu pomůže. Začátek bývá intenzivní, v průběhu roku už obvykle pomoc umdlívá. Chápu to. Všichni mají práce nad hlavu. Není čas pořád chodit na hospitace, dávat zpětnou vazbu. Uvádějící i začínající si myslí, že už je nastartováno, jenže drobné problémy se pořád někde vynořují, to je normální. Větší podpora uvádění by byla potřebná.“

Maximum v daných podmínkách

Také v ZŠ Planá nad Lužnicí dbá ředitelka na to, aby začínající kolegové měli v rámci možností co nejlepší podporu. Protože běžné podmínky zdaleka nejsou optimální, snaží se vyhledávat projekty, které je alespoň částečně zvýhodní. Podařilo se jí zapojit školu do mezinárodního projektu EFFECT, který v současné době realizuje NIDV. V tomto projektu procházela speciálním výcvikem vždy dvojice pedagogů – mentor a kolega, kterého vede. „Prošly jím dvě naše dvojice a musím říci, že to byla velice dobrá zkušenost nejen pro začínající, ale i pro jejich mentory,“

Foto ze ZŠ Velké Popovice: J. Stefflová

► oceňuje ředitelka Hana Vellánová. „I když to není snadné, snažím se pro uvádějící učitele zajistit také odpovídající finanční ocenění. Navrhovaný, ale neuskutečněný kariérní řád pro ně počítal s 3000 Kč, moji uvádějící dostávají totéž. Zaslouží si to, protože jejich pomoc kolegům je na vysoké úrovni. Bohužel jim nemůžu snížit úvazek, aby měli pro spolupráci s mladými kolegy větší prostor – pro návštěvy v hodinách, pro společné debaty, pro přípravu na vyučování... Není toho málo, pokud se k uvádění přistupuje odpovědně. Ale nemyslím si, že by to byly ve všech školách standardní podmínky.“

Potvrdilo to mimo jiné také vystoupení plánské uvádějící učitelky na zmíněné konferenci. Podporu ocenila i „její“ začínající. Sice na dálku z přiloženého videa, ale přesvědčivě. Ještě jako studentka si připadala na praxi ztracená. Kdyby jí s běžným provozem neporadili starší žáci, tápala by mnohem déle. Že by na začátku své profesní kariéry mohla mít uvádějícího učitele, se dověděla, až když do základní školy nastoupila jako učitelka. Na vysoké se o této možnosti ani nezminili. Tím spíš jí těšilo, že bude mít vedle sebe někoho, kdo jí pomůže, když bude potřebovat. Kdo na ní bude mít čas a taky trpělivost... Čas ukázal, že se k ní ve škole neobrátil žádý nikdo, koho požádá o pomoc.

„Druhý začínající je učitel angličtiny,“ pokračuje Hana Vellánová. „Jazyk ovládá výborně, pedagogické vzdělání si ještě doplňuje. Ovšem s dětmi komunikuje úžasně. Jeho uvádějící je angličtinářka s aprobací. Spolupracují spolu, občas i párově vyučují. Shodují se, že takové sdílení je pro výměnu zkušeností nejužitečnější. Párovou výuku hradím částečně z projektu, na další hodiny něco našetřím,

ale zdaleka jim nemohu dát z ekonomických důvodů takovou podporu, jakou bych si představovala. Oba mají svoji práci rádi, takže si potřebný čas najdou. Když si potřebují změnit hodiny, snažím se jim vyjit vstříc.“

Učitel naživo podruhé

Za další začínající učitelkou jsem se rozjela do Velkých Popovic. Nevelká obec kousek od hlavního města má jedinou školu s téměř 500 žáky. Marie Bukovjanová tu vyučuje přírodopis a dějepis. V současné době studuje navazující magisterské stu-

dium na Pedagogické fakultě UK v Praze. Také ona loni absolvovala rok zkušenosti v Učiteli naživo. „Teď mám náročné období, to víte, zkoušky, takže řeším, čemu se doma věnovat dřív. Na druhou stranu pro mne už není učivo tak abstraktní. Víím, o čem se mluví. To mi v bakalářském studiu chybělo. Neocenitelný byl pro mne Učitel naživo. Poznali jsme různé metody práce – kooperativní učení, kritické myšlení, badatelskou výuku a podobně. Vyzkoušeli jsme si je. Napřed v roli studenta, abychom alespoň přibližně vnímali, co prožívají žáci. To byla úžasná

Jak před léty začínali?

Ptali jsme se dvou ředitelů základní školy

Filip Roubíček, ZŠ sv. Voršily v Praze 1: Když si vzpomenu na své začátky, nejmiň jistý jsem si byl asi v řízení třídy. Aby v ní všechno klapalo podle mých představ. Ještě jsem studoval, takže jsem měl podněty i z jiné strany, nebyl jsem na to úplně sám. Ale že by se mnou někdo rozebíral hodiny, doporučil mi, co a jak mám dělat, radil mi, říkal, co dělám špatně, tak to ne. Tím jsem si musel projít sám. Ale měl jsem menší úvazek, mohl jsem se dívat, jak učí kolegyně. Hodně pomohlo, že mne přibrala do svého projektu, učili jsme společně. Jenže jsme měli spojené dvě třídy – šestky a sedmičky – to bylo docela náročné. Byl to sice taky trochu tandem, ale při tak velkém počtu dětí nestravitelný. Museli jsme toho nechat. Přesto v něm byl prostor pro předávání zkušeností. Pozoroval jsem, jak kolegyně učí, na co dává důraz. Byl to pro mne velký přínos.

Milan Čásený, ZŠ Velké Popovice: Měl jsem to štěstí, že mne ještě v posledním ročníku na vysoké škole oslovila zástupkyně z jedné pražské školy. Potřebovali záskok a já dostal příležitost učit jako student na částečný úvazek. Uvádějící učitelku mi dělala starší kolegyně, k praxi jsem přičichnul ve větší míře. Tehdy se mne ještě týkala základní vojenská služba. Na radu spolužáků jsem si vybíhal, abych ji mohl strávit jako učitel na vojenském gymnáziu v Praze Ruzyni. Musím říci, že tam se o nás starali náramným způsobem. Když mi po roce tato služba skončila, ve škole jsem zůstal. Coby začínající učitel tělocviku jsem to měl vlastně velice jednoduché. Na začátku své kariéry, ani za další léta učitelské praxe jsem se nesetkal s tím, že by se zkušenější kolegové dívali na začátečníky skrz prsty. Vždycky jsem měl na kolegy štěstí, vycházeli jsme spolu dobře.

zkušenost. Matematika rozhodně nebyla můj oblíbený předmět a najednou jsem s údivem zjišťovala, že Hejného metodou bych se jí naučila rozumět mnohem lépe. Otevřely se mi obzory. Pomáhá mi to při přípravě i při hodině. Víím, na co si dát víc pozor, kam mohou děti sklouznout, co jim může být nejasné.

Velké plus byl také stálý tým lektorů, který se o nás staral. Setkávali jsme se každý týden, sdíleli jsme své zkušenosti. Vytvořily se pevné vazby mezi studenty i lektory. Už nejen průvodci studiem, ale přátelé, které mohu kdykoli požádat o radu. Dodnes."

Ředitel Milan Čásenský je s prací učitelky, která nastoupila se začátkem školního roku, spokojen. „Je znát, že má jinou přípravu než běžní studenti. Je ochotná, vstřícná, má spoustu nápadů. Hodiny, které jsem u ní viděl, se mi hodně líbily. Kdyby takhle fungoval každý učitel... Ale popravdě musím říci, že jsme většinou měli s mladými učiteli štěstí. Jen výjimečně se stalo, že jsme se museli po pár měsících po vzájemné dohodě rozloučit. Nešlo to. Až u nás zjistil, že kantořina pro něj není to pravé. Ale zase dobře, že na to přišel na začátku své profesní kariéry."

V minulých letech měli několikrát štěstí na studenty, kteří končili studium na pedagogické fakultě a pár hodin tu mohli učit. „Vy-užili to jako parádní praxi, ověřili si, jestli opravdu chtějí učit, my jsme si je vychovali k obrazu svému. Většinou u nás zůstali.“ Nejčastější kámen úrazu vidí M. Čásenský právě v chybějící praxi. „Měsíc v závěru studia rozhodně nestačí, sotva se rozkoukají, končí. Pokud jim to studijní povinnosti dovolí, jsou u nás v průběhu školního roku vtažováni do práce postupně. Poznají školu

se všemi plusy i minusy. Od zkušenějších kolegů se dovědí, kdy chybovali a jak to napravit. Podle mne to je výborné doplnění studia. A také neúčinnější."

Dvouhodinová přírodopis v 8. B byla živá. Drobná Marie Bukovjanová jako by se mezi žáky ztrácela, ale věděli o ní velice dobře. Na začátku krátký test (s údivem jsem nezaznamenala snahu opisovat!), pak stručné opáčko na téma oběhové soustavy člověka. Srdce, cévy, žíly... Najednou se na přední lavici objevily dvě papírové tašky s různými pomůckami a materiály. „Rozdělte se na skupiny, v každé si zvolte role. Vaším úkolem bude vytvořit model srdce, který bude ukazovat kudy kam proudí jaká krev..." Krabičky, roličky, trubky, barvy, izolepa. Dvě dívky a dvě chlapecké skupiny se pustily do práce. Přesněji dívky začaly pracovat, kluci byli mnohem víc nad věcí. Vtipálci. Ale jak šel čas, začaly jim modely růst pod rukama. Najednou to nebyla hra, ale otázka prestiže. Dlužno podotknout, že nakonec byli mnohem úspěšnější.

„Baví mne pozorovat, jak se jejich vztah k zadané práci proměňuje," přiznává Marie Bukovjanová. „Hledat, kdy nastane ten zlom, přestanou vymýšlet vtipky a začnou pracovat." Dychtivost po učení u ní byla nepřehlédnutelná.

„V Učitelé na živo jsme měli provázejícího učitele, který se o nás staral. Chodili jsme s ním do hodin, kde už měl vztahy s dětmi nastavené, byly zvyklé na určitý způsob komunikace. Pak přijdete do své školy na začátku září a uvědomíte si: Jsem tu sama za sebe. Neznám kolegy, neznám žáky, oni neznají mne. Navazování vztahů, důvěry trvá dlouho, čím víc tříd učíte, tím to je složitější. Člověk je ve třídě sám. Každou

Co chybí nezkušeným kolegům

„Je toho víc," říká Filip Roubíček. „Jeden velice důležitý balík dovedností je řízení třídy. Umět si zorganizovat práci tak, aby v ní mohl učit. Začínající se většinou soustředí hlavně na sebe. Aby věděl, co bude říkat, co bude psát, co chce po dětech – a přitom mu děti unikají. Může se tak s nimi snadno dostat do konfliktu, protože ho mohou ignorovat. I když bude psát na tabuli, pořád musí vnímat, co žáci dělají, co říkají, protože jinak se nesejdou. To je první bolest začínajícího učitele. Zkušený učitel už ví, co má kdy říci, jaký to bude mít dopad. Má větší prostor sledovat děti, reagovat na ně, ptát se jich. Začínající učitel mívá obavu se dětí ptát. Co jim řeknu, když se mne na něco zeptají? Diskuze s žáky může být komplikovaná, pokud se učitel necítí jistý v kramflekách. Pak se do ní radši nepouští, aby ho žáci nedostali do úzkých."

situaci musíte rychle vyhodnotit, nemáte čas dlouho přemýšlet, jak zareagovat. Už nemáte čas a příležitost probrat to s někým z kolegů. Je to vaše odpovědnost."

Velkou oporou je pro ni kolegyně, které dělá zastupující třídní učitelku. Jsou přibližně stejně staré, ale učí už třetím rokem. Vedle ní se postupně učí, co to znamená být třídní. Taky žádná legrace. Ale když se o povinnosti podělí, učí se snáz. „Obecně jsou ve škole vztahy velice milé. Kdybych řešila cokoli, myslím, že se můžu obrátit na kohokoli z kolegů."

Milana Čásenského mrzí, že nemůže dát uvážení to, co by bylo zapotřebí. „V průběhu přípravného týdne dostane začínající učitel od vedení školy a zkušených kolegů informace, jak to ve škole chodí, myslím po formální stránce. Snažíme se je posadit do kabinetu ke zkušenějším učitelům, aby od nich mohli o přestávkách ledacos odkoukat, konzultovat v průběhu celého dne. Každý má někoho, kdo mu je nápomocný, poradí, pochválí. Ale i zkušené kantoři se mohou nechat začínajícími inspirovat. Myslím, že to je oboustranně přínosné."

O tom, že přípravě budoucích učitelů mnohé chybí, se vedou debaty už hodně dlouho. Hlavně ta praxe! A tak školy dělají, co mohou (a chtějí), aby čerstvé absolventy „dopekly". Hana Vellánová to řekla jasně: „Z fakulty nemůže přijít hotový učitel, pak musíme nastoupit my. Jen bychom pro to měli mít odpovídající podmínky. Protože příprava kvalitního učitele musí být naší prioritou." Není co dodat.

Pressmaster / Shutterstock